

ARACI KURUMLAR 2022/12

Barış Yalın Uzunlu - Deniz Kahraman

Raporumuzda Birliğimizin aracı kurumların yanı sıra ana faaliyet alanı sermaye piyasası işlemleri olan yatırım bankalarından derlediği 2022 yılına ait faaliyet verileri ile finansal veriler önceki dönemlerle karşılaştırılarak analiz

etmiştir ve bu dönemde 63 aracı kurum ve 1 yatırım bankasından derlenen verilerin detayları Birliğimizin internet sitesinde kamuoyuna duyurulmaktadır. 2022 yılında 1 aracı kurum faaliyete geçmiştir.

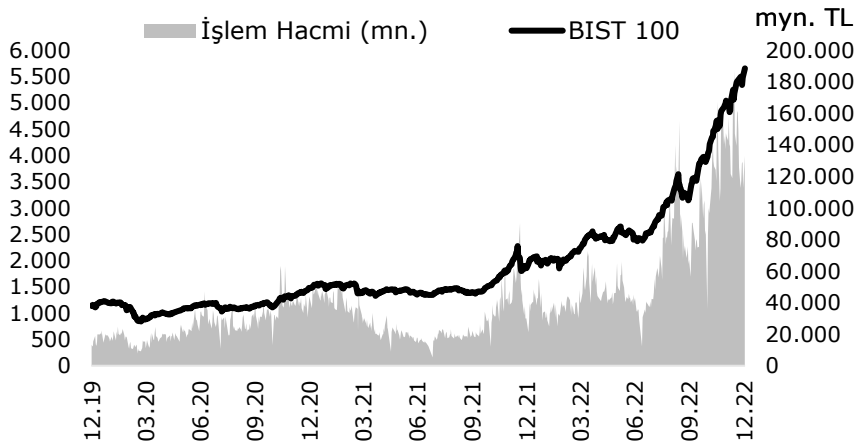
FİNANSAL PİYASALARDAKİ GELİŞMELER

Gelişmiş ülkelerde artan enflasyon ve enerji darboğazı gibi makroekonomik sorunlar pay piyasalarına olumsuz yansımıştır. MSCI Dünya endeksi 2022 yılında 2021 yılına göre %19 gerilemiştir. Türkiye’de ise yüksek enflasyona rağmen gerek yıl boyunca süregelen halka arzlar gerekse düşük faiz politikası sebebiyle pay piyasası yatırımları cazibesini sürdürmektedir. Buna mukabil, yabancı yatırımcıların piyasa payındaki azalış ise dikkat çekicidir. 2021 sonuna göre yabancı yatırımcıların pay senedi saklama payı 11 puan azalarak %30’a gerilemiştir.

Yerli bireysel yatırımcıların pay piyasasına ilgisi sürerken, 2022 yılında halka arzlarla 37 yeni şirket piyasaya katılmıştır.

Artan enflasyon karşısında BIST 100 endeksinin 2022 yılında en fazla getiri sağlayan yatırım aracı olması yıl sonu itibarıyla 1,4 milyon kişilik artışla 4 milyona yaklaşarak rekor kıran bireysel pay piyasası yatırımcı sayısını açıklamaktadır. 2022 yılı sonunda BIST 100 endeksi 2021 yıl sonuna göre 3 katına çıkarak yılı 5.509 puandan kapatmıştır.

Grafik 1: Pay Piyasası İşlem Hacmi ve BIST-100

Kaynak: Borsa İstanbul

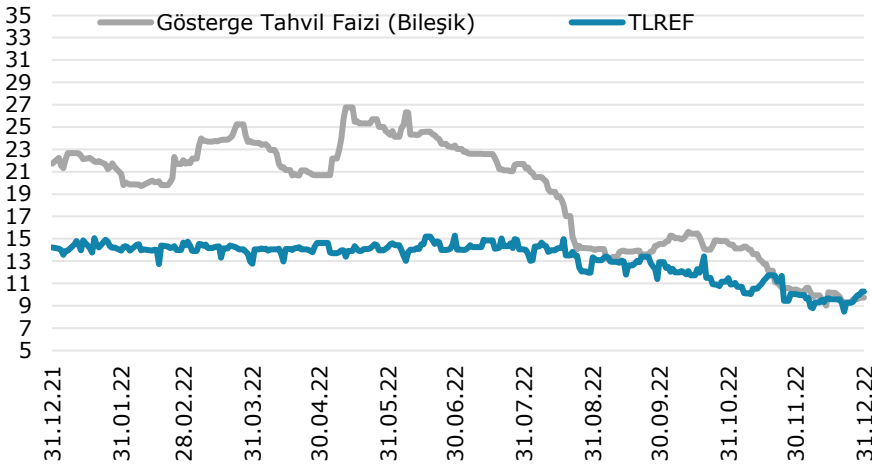
Gecelik faiz göstergesi TLREF de 2022 yılı sonunda %10 seviyesine gerilemiştir. Bu durumda Ağustos, Eylül, Ekim ve Aralık

aylarında politika faizinin toplam 5 puanlık indirimle %14'ten %9'a çekilmesi etkili olmuştur.

2021 yılını %22 seviyesinden kapatan gösterge tahvil faizi Mayıs başında çeşitli yurtiçi ve yurtdışı gelişmelerin etkisiyle %27 seviyesini aşmıştı. Ancak daha sonra, yurtdışında alınan makro-ihtiyati politika tedbirleri ile özellikle Ağustos ayında hızla başlayan düşüşünü son çeyrekte de sürdürerek yılı %10

seviyesinden kapatmıştır. Bu sert düşüşte TCMB'nin Temmuz sonundan başlamak kaydıyla bankalara getirdiği döviz mevduatına karşılık Türk lirası cinsinden uzun vadeli sabit faizli menkul kıymet tesis etme yükümlülüğü etkili olmuştur.

Grafik 2: Faiz Oranları

Kaynak: Rasyonet

ARACILIK FAALİYETLERİ

2022 yılında pay senetlerinde hacim (çift taraflı), 2021 yılına göre %136 artarak 35 trilyon TL'ye yükselmiştir.

Vadeli işlem hacmi 2021 yılına göre %76 artarak 15,6 trilyon TL'ye ulaşırken, opsiyon işlemleri %40 artarak 62 milyar TL olarak gerçekleşmiştir.

Kaldıraçlı işlemler ise 2022 yılında diğer yatırım araçlarına paralel olarak hacmini ciddi ölçüde arttırmıştır. Bu dönemde kaldıraçlı işlemler hacmi 2021 yılına göre %97 artarak 25 trilyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Diğer yandan tahvil-bono işlemleri 2021 yılına göre %119 artarken, repo işlemleri aynı dönemde %14 azalmıştır.

Tablo 1'de yatırım kuruluşlarının (çift taraflı) işlem hacmi gösterilmektedir. Sabit getirili menkul kıymet kesin alım-satım ve repo/ters-repo işlemlerine Borsa İstanbul'da gerçekleşen işlemler ile borsa dışında gerçekleşip Borsa'ya tescil edilen işlemler dâhil edilmiştir. Merkez Bankası ve Takasbank'a ait işlemlere ise tabloda yer verilmemiştir.

Tablo 1: Yatırım Kuruluşlarının Toplam İşlem Hacmi (mn. TL)			
	2021	2022	Yıllık Değişim (%)
Pay Senedi	14,946,636	35,261,757	135.9%
Aracı Kurum	13,338,003	31,262,929	134.4%
Banka	1,608,633	3,998,828	148.6%
Sabit Getirili Menkul Kıymet	1,307,776	2,863,769	119.0%
Aracı Kurum	247,364	491,668	98.8%
Banka	1,060,412	2,372,100	123.7%
Repo	29,411,871	25,245,253	-14.2%
Aracı Kurum	6,843,620	3,134,843	-54.2%
Banka	22,568,251	22,110,409	-2.0%
Vadeli İşlemler	8,872,143	15,635,349	76.2%
Aracı Kurum	8,482,584	14,719,437	73.5%
Banka	389,558	915,912	135.1%
Opsiyon	43,945	61,702	40.4%
Aracı Kurum	40,786	59,208	45.2%
Banka	3,159	2,495	-21.0%
Varant*	79,881	150,572	88.5%
Kaldıraçlı İşlemler*	12,637,436	24,871,708	96.8%
Müşteri	7,224,033	14,451,905	100.1%
Likidite Sağlayıcı	5,413,403	10,419,803	92.5%

Kaynak: Borsa İstanbul, TSPB

* Sadece aracı kurumlar tarafından yapılmaktadır.

PAY SENETLERİ

2022 yılında 54 aracı kurum ve 1 yatırım bankası pay senedi piyasasında işlem yapmıştır. 2021 yılı sonuna göre 2 aracı kurum daha pay piyasasında işlem yapmaya başlamıştır. İşlem hacmi 2021 yılına oranla %129 artarak 26 trilyon TL'ye yükselmiştir. Pay senedi işlemlerinde yoğunlaşma devam etmekte olup, bir yatırım bankasıyla beraber ilk yedi kurumun hacmi, 2022 yılı sonunda toplam piyasa hacminin %57'sini oluşturmuştur.

Yabancı yatırımcıların işlem hacmindeki payı 2021 yılına göre 1 puan artarak %29'a yükselmiştir. İşlem hacmini %214 arttıran yurtiçi kurumsal yatırımcılar 2021 yılına göre en fazla oransal artışı sağlayan kalem olmuştur. Yurtdışı kurum ve yurtdışı kurumsal yatırımcı toplamı 2021 yılına göre toplam içindeki payını 2 puan arttırarak %29'a çıkarırken, yabancı yatırımcıların saklama içindeki payı 2021 yılı sonuna göre 11 puan azalarak %30'a gerilemiştir.

2022 yılında Borsa İstanbul'da pay senedi işlem hacminin %71'i yurtiçi yatırımcılar tarafından yapılmıştır. MKK verilerine göre bu yatırımcılar 2022 sonu itibarıyla halka açık pay senetlerinin %71'ine sahiptir.

2021 yılını 2,3 milyon kişiyle kapatan yerli bireysel yatırımcı sayısı, 2022 yılı sonunda 4 milyon kişiye yaklaşmıştır. Bu yatırımcıların işlem hacmi ise 2021 yılına göre %129 artarak 25,1 trilyon TL'ye çıkmıştır. Yurtiçi bireylerin toplam hacimdeki payı ise 2021 yılı sonuna göre 2 puanlık düşüşle %61 olmuştur. Diğer taraftan yurtiçi kurumsal yatırımcıların pay işlemlerindeki payı sınırlı kalmaya devam etse de işlemler geçtiğimiz yıla göre %214 artarak 1,3 trilyon TL'ye yükselmiştir.

Tablo 5'te pay senedi hacimlerinin departmanlara göre dağılımı ele alınmaktadır. En yüksek paya sahip olan internet işlemlerinin payı %53 olmuştur.

İnterneti, %26'lık payı ile doğrudan piyasa erişimi işlemleri takip etmektedir. Kurumların

işlemlerinde doğrudan piyasa erişimi kanalı-
nın payı 2021 sonuna göre 2 puan artmıştır.
Doğrudan piyasa erişiminin (direct market
access/DMA) genellikle yüksek frekanslı
ve/veya algoritmik işlem yapan yurtdışı ku-
rumlar tarafından tercih edildiği

görülmektedir. Toplam 12 kurum doğrudan
piyasa erişimi üzerinden pay senedi işlemi
yaparken, kurum bazında hayli yoğunlaşma
olduğu, bu kanaldan yapılan pay senedi iş-
lemlerinin %88'inin 2 kurum tarafından yapıl-
dığı görülmektedir.

Tablo 2: Kurumlarda İşlemlerin Yatırımcı Dağılımı (2022/12)							
Yatırımcı	Pay Senedi	SGMK	Repo	Vadeli İşl.	Opsiyon	Varant	Kaldıraçlı
Yurtiçi Bireyler	61.1%	15.2%	29.5%	39.7%	30.1%	49.7%	55.7%
Yurtiçi Kurumlar	6.4%	27.3%	13.5%	12.5%	44.1%	48.3%	44.1%
Yurtiçi Kurumsal	3.6%	55.5%	56.5%	10.1%	10.2%	0.4%	-
Yurtiçi Yatırımcı	71.1%	97.9%	99.5%	62.3%	84.4%	98.4%	99.9%
Yurtdışı Bireyler	0.1%	0.1%	-	0.1%	0.1%	-	-
Yurtdışı Kurumlar	28.3%	1.9%	0.1%	37.2%	10.2%	1.6%	0.1%
Yurtdışı Kurumsal	0.5%	0.1%	0.4%	0.4%	5.3%	-	-
Yurtdışı Yatırımcı	28.9%	2.1%	0.5%	37.7%	15.6%	1.6%	0.1%
Toplam	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPB

SABİT GETİRİLİ MENKUL KIYMETLER

Sabit getirili menkul kıymetler (SGMK) piya-
sasında hem aracı kurumlar hem de bankalar
faaliyet göstermektedir.

Yatırım kuruluşlarının kesin alım-satım işlem
hacimleri (tescil dâhil), 2022 yılı sonunda
2021 yılına göre %119 artarak 3 trilyon TL
olarak gerçekleşmiştir.

Repo/ters-repo işlemleri ise (tescil dâhil)
2022 yılı sonunda 25 trilyon TL olmuş, hacim
2021 yılı sonuna göre %14 azalmıştır.

2022 yılında 40 aracı kurum ve 46 banka tah-
vil/bono kesin alım satım piyasasında işlem
yapmıştır. Bu işlemlerde aracı kurumların
payı %17 olurken, bankalar %83'lük payı el-
lerinde tutmaktadır. Repo piyasasında ise 35
aracı kurum ile 43 banka işlem yapmıştır.
Repo işlemlerinde aracı kurumların payı ben-
zer şekilde %12 olmuştur. Aracı kurumlar ta-
rafından gerçekleştirilen repo işlem hacminin
neredeyse beşte biri (%17) banka iştiraki
olan tek bir aracı kurum tarafından gerçek-
leştirilmiştir.

Verileri derlenen yatırım bankası, sabit getirili
menkul kıymetler piyasasında da işlem yap-
makta olup; aşağıda sunulan departman ve
yatırımcı dağılımı analizlerine dâhil edilmiştir.

Birliğimizce verileri derlenen kurumların
SGMK işlemlerinin hemen hemen tamamı
yerli yatırımcılar tarafından yapılmıştır (Tablo
2).

Tahvil/bono işlem hacminin %55'ini yurtiçi
kurumsal yatırımcılar oluştururken, %27'sini
yurtiçi kurumlar gerçekleştirmiştir. 2021 yılı
sonunda incelenen kurumlar SGMK işlemleri-
nin %21'ini kendi portföylerine yaparken bu
oran 2022'de %7'ye kadar gerilemiş, onun
yerini toplam içindeki payını 18 puan arttırı-
rak %28'e çıkaran şubeler üzerinden yapılan
işlemler almıştır. (Tablo 5).

Repo/ters-repo piyasasında da aracı kurum-
lar ile yatırım bankasının müşterilerinin nere-
deyse tamamı yurtiçi yatırımcılardan oluş-
maktadır. Kurumsal yatırımcıların bu işlemler-
lerdeki payı 2022 yılında geçen yıla göre %25

azalırken, payları %56’ya inmiştir. Diğer taraftan son dönemde yurtiçi bireysel yatırımcıların repo hacmi %35 artarken toplamdaki payları ise %29’a çıkmıştır.

VADELİ İŞLEMLER

2022 yılında 52 aracı kurum ve 13 banka tarafından vadeli işlem yapılmıştır. 2021 yılı sonuna göre 1 aracı kurum daha vadeli işlemler piyasasında işlem yapmaya başlamıştır. Yatırım kuruluşlarınca yapılan toplam vadeli işlem hacmi, Tablo 1’de görüleceği üzere 2022 yılında 2021 yılına göre %76 artarak 16 trilyon TL’ye ulaşmıştır.

Tablo 3’te görüleceği üzere, BIST pay ve endekslerini dayanak alan vadeli işlemler geçen yıllarda olduğu gibi en yüksek grup olmaya devam etmiştir.

Paya dayalı vadeli işlemler %119 artarken, kıymetli madenleri dayanak alan ve diğer olarak sınıflandırılan vadeli işlemleri yıllık bazda %5 artmıştır. Böylece, bu dönemde diğer olarak sınıflandırılan vadeli işlemlerin toplam içerisindeki payı 2021 yılı aynı dönemine göre %5’e gerilerken, paya dayalı vadeli işlemlerin toplam içindeki payı 9 puan artarak %44’e çıkmıştır.

Aracı kurumlar ve değerlendirmeye alınan yatırım bankası toplam işlemlerin %98’ini gerçekleştirmekte olup, diğer 12 bankanın işlemleri çok sınırlıdır. Yaratılan hacmin %24’lük kısmı tek bir kurumdan gelirken, ilk 2 kurum toplam hacmin üçte birini oluşturmaktadır.

Pay senedi işlemlerin %61’ini oluşturan yurtiçi bireysel yatırımcılar, vadeli işlemlerde de en yüksek paya sahip olup, toplam vadeli işlem hacminin %40’ını oluşturmaktadır (bkz. Tablo 2).

Daha çok yurtdışı kurumları yansıtan yabancı yatırımcıların payı ise 2021 sonuna göre 2

Hem SGMK hem de repo işlemlerinde yurtdışı satış ve pazarlama departmanının payı ağırlıkla bir aracı kurumun yurtiçi kurumsal yatırımcıların işlemlerini bu departman aracılığıyla yapıyor olmasından kaynaklanmaktadır.

puan artarak %38’e çıkmıştır. Departman bazında bakıldığında ise yurtdışı departmanındaki işlem hacmi payı %7 ile sınırlı kalmıştır. Yabancı yatırımcıların işlem hacminin bir kısmı, DMA ve internet kanalları aracılığıyla gerçekleşirken, bazı aracı kurumlar da bu işlemleri yurtdışı satış departmanları olmaması nedeniyle yurtiçi satış departmanı altında yürütmektedir. Toplam 7 kurumun kullandığı doğrudan piyasa erişimi kanalının işlem hacmindeki payı 2021 yılına göre 1 puan artarak %31 olmuştur. Doğrudan Piyasa Erişimi ve internet kanalları ile yapılan vadeli işlemler toplam hacmin üçte ikisini oluşturmaktadır.

**Tablo 3: Ürün Bazında
Vadeli İşlem Hacmi Dağılımı**

Ürün	2021	2022
Endeks	35.6%	36.7%
Döviz	21.7%	15.1%
Pay	35.1%	43.7%
Diğer	7.6%	4.5%
Toplam	100%	100%

Kaynak: Borsa İstanbul

İncelenen kurumların vadeli işlemlerinde departman dağılımında en yüksek pay %34 ile internet kanalıdır. Bu pay 2021 toplamına göre 3 puan azalsa da internet hala vadeli işlemler için en popüler kanal olmayı sürdürmektedir.

Bu dönemde yurtiçi satış ve pazarlama kanalıyla yapılan vadeli işlemlerin hacmi iki buçuk katına çıkmış, yurtiçi satış ve pazarlama kaleminin toplam içerisindeki payı ise 2 puan artarak %11’ye yükselmiştir.

OPSİYONLAR

2022 yılında 33 aracı kurum ve 2 banka tarafından gerçekleştirilen opsiyon işlem hacmi önceki yılın aynı dönemine göre %40 artarak 62 milyar TL olmuştur. Pay, endeks ve döviz dayanak alan opsiyonlarının hacminin arttığı görülmektedir.

2021 yılında toplamdan aldığı %40'lık pay ile ilk sıraya oturan pay opsiyonları ise, 2022 yılında bu payını %47'ye yükseltmiştir. Döviz opsiyonlarının toplamdaki payı ise azalmaya devam ederek 2022 yılında %25 olmuştur.

2022 yıl sonu itibarıyla verisi derlenen kurumların opsiyon işlem hacmi 59 milyar TL civarı olurken, ilk 4 aracı kurum tarafından gerçekleştirilen işlemler incelenen kurumların toplam opsiyon hacminin üçte ikisini (%65) oluşturmuştur.

Aracı kurumların opsiyon işlemlerinin yurtiçi kurumlar kaleminde yoğunlaştığı, en büyük 2

VARANTLAR

Ağırlıklı olarak bireysel yatırımcıların işlem yaptığı varant piyasasında 2022 yılında 44 kurum aracılık yapmıştır. Yıllık işlem hacmi %88 artarak 151 milyar TL'ye çıkmıştır.

Bu işlemlerin %40'ı aynı zamanda varant ihraççısı da olan bir kuruma ait olduğu,

kurum tarafından gerçekleştirilen hacmin de hacmin neredeyse yarısını oluşturduğu görülmektedir. Bu işlemler genellikle kurum portföyü işlemlerini yansıtmaktadır.

Tablo 4: Ürün Bazında Opsiyon İşlem Hacmi Oranı Dağılımı

Ürün	2021	2022
Endeks	31.0%	28.4%
Döviz	29.2%	24.7%
Pay	39.8%	46.8%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: Borsa İstanbul

Departman dağılımına daha ayrıntılı bakıldığında, en çok işlem kurum portföyüne yapılırken, bunu şubeler takip etmektedir (bkz. Tablo 5). Opsiyon işlemlerinde diğer ürünlerde en önemli paya sahip olan internetin payı %12 olurken, doğrudan piyasa erişimi kanalının payı ise %11 olmuştur.

dolayısıyla piyasada yoğunlaşmanın yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 5'te görüldüğü üzere internet işlemleri %46'lık pay ile başı çekerken, onu ihraççı kurumların işlemleri dolayısıyla kurum portföyüne yapılan işlemler (%35) takip etmektedir.

Tablo 5: Kurumlarda İşlemlerin Departman Dağılımı (2022/12)

Yatırımcı	Pay Senedi	SGMK	Repo	Vadeli İşl.	Opsiyon	Varant	Kaldıraçlı
Yurtiçi Satış ve Pazarlama	5.2%	40.4%	39.3%	11.1%	18.0%	5.3%	15.8%
Şube, Acente, İrtibat Bürosu	11.0%	36.8%	26.9%	11.6%	23.7%	11.7%	11.6%
Şube	8.6%	27.9%	11.0%	9.8%	23.5%	0.7%	11.3%
Acente	1.2%	8.4%	15.5%	0.8%	0.0%	0.0%	0.3%
İrtibat Bürosu	1.2%	0.5%	0.3%	1.0%	0.2%	11.0%	0.0%
İnternet	53.1%	1.6%	0.0%	34.3%	11.8%	46.3%	29.9%
Doğrudan Piyasa Erişimi (DMA)	26.4%	-	0.0%	31.2%	11.4%	0.2%	0.0%
Çağrı Merkezi	-	-	6.4%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Portföy Yönetimi	0.2%	-	0.4%	0.3%	0.0%	0.0%	0.0%
Kurum Portföyü	1.1%	6.8%	9.8%	4.3%	31.0%	35.2%	42.6%
Yurtdışı Satış ve Pazarlama	3.0%	14.4%	17.3%	7.0%	4.2%	1.4%	0.1%
Toplam	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Kaynak: TSPB

KALDIRAÇLI İŞLEMLER

Kaldıraçlı işlemler yalnızca aracı kurumlar tarafından yapılmakta olup, bu işlemlerin hacmi 2022 yılında 2021 yılına göre %97 artışla 25 trilyon TL olmuştur. 2022 yılında 33 aracı kurum bu alanda faaliyet göstermiştir. Bu hacmin 11 trilyon TL'lik kısmı aracı kurumların müşterileri ile gerçekleştirdiği kaldıraçlı işlemlerden, kalan kısmı kurumların kendilerini koruma amaçlı olarak likidite sağlayıcılar ile gerçekleştirdikleri işlemlerden oluşmaktadır.

Kaldıraçlı işlemlerde yoğunlaşma görülmektedir. Müşterilerle gerçekleşen işlemlerin üçte ikisini ilk beş aracı kurum tarafından yapılmıştır.

Bu dönemde kurum portföyü dışında gerçekleşen kaldıraçlı işlemlerin %30'u internet üzerinden yapılmış iken, ardından gelen yurtiçi satış departmanının payı %16'dır. Tablo 5'te kurum portföyü altında izlenen tutar esas olarak likidite sağlayıcılar ile yapılan işlemleri göstermektedir.

KURUMSAL FİNANSMAN

Bu bölümde incelenen kurumlar tarafından gerçekleştirilen kurumsal finansman proje sayılarına yer verilecektir. 2022 yılında 39 kurum kurumsal finansman faaliyetinde

bulunmuştur. 2021 yılı sonuna göre 4 aracı kurum daha kurumsal finansman faaliyetinde bulunmaya başlamıştır.

PAY SENEDİ HALKA ARZLARI VE TAHVİL İHRAÇLARI

2022 yılı başından itibaren özellikle gelişmiş ülkelerde seyreden yüksek enflasyon ile faiz arttırmalarının devam etmesi yatırımcıları büyüme hisselerinden ziyade daha güvenli tabir edilen hisselerle yöneltmiş, bu durum da küresel risklerin devam etmesiyle paralel olarak dünyada halka arz piyasasının yavaşlamasına sebep olmuştur.

Ernst&Young Global IPO Trends raporuna göre 2022 yılında dünyada halka arzlar oldukça yavaşlamış, halka arz olan şirket sayısı yıllık bazda %50 azalarak 334'e düşerken, halka arzların toplam büyüklüğü de %73 azalarak 32 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'de ise 2021 yılındaki yüksek halka arz performansının 2022 yılında da devam ettiği görülmektedir. Bu dönemde 37 şirket, 2 GYO ve 1 GSYO borsaya kote olurken, elde edilen toplam hasılat 19 milyar TL'yi aşmıştır. Arz olan şirketlerin 22'si Yıldız Pazarda, 18'i ise Ana Pazarda kote olmuştur. 2022 yılında gerçekleşen 37 halka arza katılan yatırımcı sayısı ise 8,7 milyona ulaşmıştır. Ancak bu rakamın,

birden çok halka arza katılan yatırımcıları birden fazla kez içerdiği göz önüne alınmalıdır.

Bu dönemde İfo Yatırım toplam 7 halka arz gerçekleştirerek liderliği elinde tutmaktadır. Halka arzlarda eş liderlik olabildiği için kurumsal finansman faaliyetlerine ilişkin Tablo 7'de tamamlanan halka arz sayısı 45 olarak gösterilmektedir.

2022 yılında özel sektörün tahvil ihracı hasılatı 2021 yılına göre %40 artışla 362 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. 1.856 adet tahvil ihracının 369'unun aracı kurumlar aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu ihraçların bir kısmına yatırım bankaları da aracılık ettiği için, Tablo 6'da sunulan rakamlar ile farklılık göstermektedir.

Tablo 6: Pay Senedi Halka Arzları ve Tahvil İhraçları		
Pay Senedi Halka Arzları	2021	2022
Sayı	49	37
Tutar (mn. TL)	15,929	18,572
Yatırım Ortaklığı Halka Arzları		
Sayı	4	3
Tutar (mn. TL)	5,632	727
Borsa Yatırım Fonu		
Sayı	2	-
Tutar (mn. TL)	25	-
Tahvil İhraçları		
Sayı	1,294	1,856
Tutar (mn.TL)	258,444	362,153

Kaynak: Borsa İstanbul

*Tahsisli satışlar hariçtir. Kira sertifikaları ve VDMK dahildir.

TAMAMLANAN KURUMSAL FİNANSMAN PROJELERİ

Tablo 7: Kurumsal Finansman Faaliyetleri (Tamamlanan Proje Sayısı)		
	2021	2022
Birincil Halka Arz	59	45
İkincil Halka Arz	0	0
Tahvil-Bono İhracı	1,085	1,567
Şirket Satın Alma/Birleşme-Alış	4	0
Şirket Satın Alma/Birleşme-Satış	11	10
Finansal Ortaklık	0	0
Diğer Finansmana Aracılık	4	2
Sermaye Artırımı	35	25
Temettü Dağıtımı	36	56
Özelleştirme -Alış Tarafı	0	0
Özelleştirme -Satış Tarafı	0	0
Diğer Danışmanlık	72	64
Toplam	1,306	1,769

Kaynak: TSPB

Birliğimizce derlenen verilere göre; 2022 yılı boyunca aracı kurumlar 1.856 adet yeni kurumsal finansmanı projesi almış, 1.567'si tahvil-bono ihracı olmak üzere, toplam 1.770 adet proje tamamlamıştır.

2022 yılında toplam 95 yeni halk arz projesi alınmış, bunların 45'i tamamlanmıştır. İleriki döneme devreden halka arz projesi sayısı ise 93'tür.

PORTFÖY YÖNETİMİ

Aracı kurumlar gerçek ve tüzel kişilere bireysel portföy yönetimi hizmeti sunabilmektedir.

Aralık 2022 itibarıyla 17 aracı kurum tarafından 3.220 gerçek ve tüzel kişiye portföy yönetimi hizmeti verilmektedir. 2021 yılı

sonuna göre 1 aracı kurum portföy yönetimi faaliyetini sonlandırmıştır. Müşteri sayılarını değerlendirirken, birden fazla kurumda hesabı olan müşteriler olabileceği dikkate alınmalıdır.

Aracı kurumların yönettiği toplam portföy büyüklüğü 2022 yılı sonunda 2021 yılının aynı dönemine göre %149 artarken, artışın

özellikle tüzel kişilerden kaynaklandığı görülmektedir.

Tablo 8: Aracı Kurumlarda Portföy Yönetimi

	2021	2022
Yatırımcı Sayısı	2,634	3,220
Tüzel	46	69
Gerçek	2,588	3,151
Portföy Büyüklüğü (mn. TL)	4,361	10,851
Tüzel	1,038	5,586
Gerçek	3,324	5,266

Kaynak: TSPB

KREDİLİ İŞLEMLER

Aracı kurumlar hisse senetleri alımıyla sınırlı olmak üzere müşterilerine kredi kullanılabilmektedir.

2022 yılı sonunda aktif olarak kredi kullanan yatırımcı sayısı %5 artış ile 38 bin kişiye ulaşmıştır. Bununla beraber aracı kurumların müşterilerine kullandığı kredi bakiyesi ise borsaya ilginin artarak sürmesiyle Aralık 2022 sonunda 30 milyar TL'yi aşmış, 2021 sonuna göre %163 artmıştır. Bu dönemde 46 kurumun kredi kullanan yatırımcısı bulunmaktadır.

Kredili işlem bakiyesi en yüksek 5 kurum toplam kredili işlem bakiyesinin yarısını oluşturmaktadır. Yatırımcı başına ortalama kredi bakiyesine bakıldığında ise tutarın aracı kurum bazında 97 bin TL ile 4,1 milyon TL arasında değiştiği gözlenmektedir.

Kredili işlemlere ilişkin veriler incelenirken bir yatırımcının birden fazla kurumda hesabı olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca, kredi bakiyelerine hisse senedi kredisini banka kanalıyla sağlayan kurumlar verilere dâhil değildir.

Tablo 9: Aracı Kurumların Kredili İşlemleri

Yatırımcı Sayısı	2021	2022
Kredi Hacmi (mn. TL)	11,469	30,206
Kredi Kullanan Yatırımcı Sayısı	29,979	37,777
Yatırımcı Başına Kredi Hacmi (TL)	382,580	799,577

Kaynak: TSPB

ERİŞİM AĞI

Aracı kurumların yatırımcılara hizmet verdiği noktalar, genel müdürlük, şube, irtibat bürosu ve acentelerden oluşmaktadır. Verisi derlenen yatırım bankasının merkez dışı birimi bulunmamaktadır.

2022 sonu itibarıyla 42 kurumun merkez dışı birimi bulunmaktadır. Merkez dışı birimlerin büyük kısmının emir iletimine aracılık faaliyeti

sunan acentelerden oluştuğu görülmektedir. Banka kökenli aracı kurumlar emir iletimine aracılık için grup bankaları ile anlaşırken, Birliğimiz tarafından derlenen verilere göre, banka iştiraki olmayan beş aracı kurumun çeşitli bankalarla arasında emir iletimine aracılık sözleşmesi olduğu görülmektedir. 2022 sonu itibarıyla acente şubeleri sayısı 9.449 olmuştur.

2022 yılında şube sayısı 25 adet artarak 327 olmuştur. 26 kurumun şubesi bulunmaktadır. Toplam 19 kurumun irtibat bürosu bulunurken irtibat bürosu sayısı ise 2021 sonuna göre 4 azalarak 124 olmuştur.

Merkez dışı birimlerin işlem hacmindeki rolü incelendiğinde, özellikle SGMK, repo ve opsiyonlar için merkez dışı birimlerin hacminin, toplam işlem içerisinde hatırı sayılır bir payı olduğu anlaşılmaktadır.

ÇALIŞAN PROFİLİ

Sektördeki toplam çalışan sayısı, 2022 yılında 592 kişilik artışla 6.771 kişiye ulaşmıştır. 2022 yılında çalışan sayısındaki artışın büyük kısmı daha çok doğrudan satış işlemlerinin olduğu irtibat büroları ve şube departmanlarında yaşanmıştır. Kurum başına ortalama çalışan sayısı 106 olurken, kurum bazında bakıldığında çalışan sayısı 4 (Vesta Menkul) ile 484 (GCM Menkul) arasında değişmektedir.

2021 yılı sonuna göre GCM Yatırım 79 yeni çalışan istihdam ederek 2022 yılında personel sayısını en fazla arttıran kurum olurken, onu 66 kişiyle Deniz Yatırım ve 51 kişiyle Ak Yatırım izlemiştir. En fazla personel azalışı ise 49 kişi ile bazı irtibat bürolarını kapatan Phillip-Capital'de olmuştur.

İncelenen yatırım kuruluşlarında, personelin ağırlıklı olarak merkez dışı birimler (şube, acente ve irtibat bürosu), yurtiçi satış ve pazarlama ile mali ve idari işler departmanlarında çalıştığı görülmektedir. Merkez dışı birimler ile yurtiçi satış ve pazarlamada çalışanların sayısı, toplam çalışan sayısının yarısını geçmektedir.

2022 yılında en çok personel artışı; şube (toplam 219 kişi) ve irtibat bürosu departmanlarında (toplam 68 kişi) gerçekleşmiştir.

Tablo 10: Erişim Ağı

	2021	2022
Şubeler	302	327
İrtibat Büroları	128	124
Acente Şubeleri	9,408	9,449
TOPLAM	9,838	9,900

Kaynak: TSPB

Bununla beraber fiiliyatta acenteler ve irtibat büroları çoğunlukla müşteri edinimine katkı sağlamaktadır.

Tablo 11: Kurumların Çalışan Sayısı

	2021	2022
Kadın	2,656	2,948
Erkek	3,523	3,823
Toplam	6,179	6,771

Kaynak: TSPB

Tablo 12'de aracı kurumların ortalama çalışan sayısı da verilmektedir. Ortalama çalışan sayısının en fazla olduğu departman 28 kişi ile yurtiçi satış ve pazarlama birimi olup, ardından gelen mali işler birimindeki ortalama çalışan sayısı 13'tür. Araştırma departmanı 52 kurumda bulunmaktadır ve ortalama çalışan sayısı 4 kişidir. Bununla beraber en fazla araştırma uzmanı çalışan kurumda bu sayı 14'tür. Kurumsal finansman departmanı ise 39 kurumda bulunmaktadır. Bu bölümde en fazla istihdam yaratan altı kurum, kurumsal finansman departmanındaki toplam çalışanların %40'ını oluşturmaktadır.

Tablo 12'de ayrıca aracı kurumlarda departmanlara göre dağılımı ve departmanlarda görev alan kadın çalışanların oranı verilmektedir. Kadın çalışan oranının en yüksek olduğu birimin %80 ile insan kaynakları olduğu, onu %55 ile irtibat bürolarının takip ettiği gözlemlenmektedir.

2022 yılında yeni işe alımların ağırlıklı 35 yaş altı grupta gerçekleştiği gözlenmektedir. Bu

grup sektör çalışanlarının %49'unu oluşturmuştur. Aracı kurum çalışanları ile ilgili yaş, cinsiyet, tecrübe ve eğitim durumu hakkında

kapsamlı veriler www.tspb.org.tr adresinde yer almaktadır.

Tablo 12: Çalışanların Departman ve Cinsiyet Dağılımı

	Toplam Çalışan Sayısı				Ort. Çalışan Sayısı	
	2021	Kadın Oranı	2022	Kadın Oranı	2021	2022
Şube ve İrtibat Bürosu	2,140	45.7%	2,453	46.1%	5	5
Şube	1,392	42.1%	1,611	41.8%	5	5
İrtibat Bürosu	748	52.5%	842	54.3%	6	7
Yurtiçi Satış ve Pazarlama	1,261	48.1%	1,337	48.5%	27	28
Broker	71	38.0%	63	34.9%	2	2
Dealer	159	41.5%	149	39.6%	7	6
Yurtdışı Satış ve Pazarlama	174	33.9%	176	33.5%	6	6
Hazine	144	36.1%	166	39.2%	4	4
Portföy Yönetimi	33	18.2%	36	13.9%	2	2
Kurumsal Finansman	146	33.6%	158	36.1%	4	4
Araştırma	205	22.9%	220	25.5%	4	4
Mali ve İdari İşler	760	45.1%	800	47.0%	12	13
İç Denetim-Teftiş	212	47.6%	234	45.7%	4	4
İnsan Kaynakları	98	79.6%	103	79.6%	3	3
Bilgi İşlem	344	16.6%	367	16.9%	6	7
Diğer	432	42.8%	509	42.8%	7	9
Toplam	6,179	43.0%	6,771	43.5%	101	106

Kaynak: TSPB

FİNANSAL TABLOLAR

Birliğimiz, yatırım kuruluşlarının kamuya açıkladıkları özet finansal tabloların yanı sıra, bu tablolara ilişkin daha detaylı verileri de derlemektedir. Birliğimiz tarafından hazırlanan Aracı Kurum Finansal Tablo Hazırlama Rehberi doğrultusunda düzenlenen dipnotlar ile özet finansal tablolar arasında ufak farklılıklar mevcuttur. Dipnotlarda yer alan detaylı veriler uygulama birliği açısından daha sağlıklı bulunduğundan, rapordaki tüm tablolarda bu verilere yer verilmiştir.

Tablo 13'te gösterildiği üzere yatırım kuruluşlarının toplam varlıkları, özellikle ticari alacaklar kalemindeki artış ile 2022 yılında 2021 yıl sonuna göre %148 artmıştır.

Kısa vadeli ticari alacaklar ayrıntılı incelendiğinde, kredili müşteri bakiyesinin 2021 sonu ile 2022 sonu arasında %163 arttığı dönemde, kredili müşterilerden alacakların %167 artışla 31 milyar TL'ye yaklaştığı gözlenmektedir. Bununla beraber müşterilerden alacaklar bakiyesinde aynı dönemde 15,3 milyar TL'lik, takas ve saklama merkezinden alacaklar bakiyesinde ise 8,4 milyar TL'lik artış olmuştur.

Sonuç olarak, kısa vadeli ticari alacaklar 2022 sonunda 2021 yıl sonuna kıyasla %153 büyüyerek 76 milyar TL olmuştur. Bilançonun pasif tarafında ise müşteriler ile takas ve saklama merkezine borçlardaki artışın etkisiyle birlikte kısa vadeli ticari borçlar aynı dönemde %178 artarak 61,9 milyar TL'yi aşmıştır.

Tablo 13: Özet Finansal Durum Tablosu (milyon TL)

	2021	2022
Dönen Varlıklar	57,576	145,382
Nakit ve Nakit Benzerleri	17,202	32,614
Finansal Yatırımlar (Kısa Vadeli)	7,399	30,518
Ticari Alacaklar (Kısa Vadeli)	30,009	76,000
Diğer	2,967	6,249
Duran Varlıklar	3,810	7,061
Finansal Yatırımlar (Uzun Vadeli)	1,881	2,992
Diğer	1,929	4,069
TOPLAM VARLIKLAR	61,386	152,443
Kısa Vadeli Yükümlülükler	42,024	118,860
Kısa Vadeli Borçlanmalar	16,894	50,814
Ticari Borçlar (Kısa Vadeli)	22,248	61,893
Diğer	2,882	6,153
Uzun Vadeli Yükümlülükler	2,583	1,448
Özkaynaklar	16,780	32,135
Ödenmiş Sermaye	3,542	5,616
Sermaye Düzeltmesi Farkları	241	224
Paylara İlişkin Primler/İskontoları	112	539
Birikmiş Diğer Kapsamlı Gelir/Giderler	642	1,187
Kârdan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	1,214	1,594
Geçmiş Yıllar Kâr/Zararları	5,255	8,550
Net Dönem Kârı/Zararı	5,775	14,465
TOPLAM KAYNAKLAR	61,386	152,443

Kaynak: TSPB

Eylül ayı içerisinde Borsa İstanbul Pay Piyasası ile Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasasında yaşanan olağan dışı volatilité kaynaklı olarak gerçekleşen gelişmeler nedeniyle bazı aracı kurumlar ile müşterileri arasında alacak bakiyesi oluşmuştur. Aracı kurumlar bazı müşterilerin takas yükümlülüklerini yerine getirmek zorunda kalmış ve ilgili müşterilerden alacaklı duruma düşmüştür. Bununla birlikte yılın son çeyreğinde bazı şirketler özkaynaklarını güçlendirmek üzere ödenmiş sermayelerini artırmıştır.

Likit bir aktif yapısına sahip sektörün varlıklarının 145,4 milyar TL'sini dönen varlıklar oluşturmaktadır. Bu tutarın %41'lik kısmını, 59 milyar TL'sini üç kurum oluşturmaktadır. Toplam varlıkların 32,6 milyar TL'sini nakit ve nakit benzerleri, 76 milyar TL'sini ise kısa vadeli ticari alacaklar oluşturmaktadır. Finansal yatırımlar ise 2022 sonunda 2021 yıl sonuna

göre %313 artarak 31 milyar TL'ye yaklaşmıştır.

Nakit ve nakit benzerleri ile kısa vadeli finansal yatırımlar beraber değerlendirildiğinde, Tablo 14'te görüldüğü üzere aracı kurumların 57,1 milyar TL'lik kısa vadeli portföylerinin büyük kısmını 26,6 milyar TL ile repo ve mevduatın oluşturduğu görülmektedir.

İncelenen dönemde kurumların pay senedi yatırımları Borsa İstanbul'da iyimser beklentilerin etkisiyle %321 artışla 20 milyar TL'yi aşmıştır. Aynı dönemde, diğer finansal varlıklardaki %471'lik artışta birkaç kurumun yatırım fonu bakiyesini artırması etkili olmuştur.

Varlıklar tarafında finansal yatırımlar ve ticari alacaklar kalemlerindeki büyümenin kısa vadeli borçlanmalarla finanse edildiği görülmektedir. 2021 yıl sonuna göre kısa vadeli

borçlanmalar 2022 sonunda %201 artarak 50,8 milyon TL olmuştur.

Alt kırımlar incelendiğinde; çıkarılmış tahvil, bono ve senetlerden temin edilen kaynakların az sayıda kurumun etkisiyle %214 artarak 16,4 milyar TL'ye ulaştığı görülmektedir. 2022 yılında 2 yeni aracı kurumun kendi borçlanma aracını ihraç ettiği, böylelikle 2022 sonu itibarıyla kendi borçlanma aracını ihraç eden kurum sayısının 19 olduğu görülmektedir. Bununla beraber para piyasası ve banka kredileri kanalıyla temin edilen kaynakların incelenen dönemde yaklaşık 22 milyar TL arttığı görülmektedir. 2022 sonu itibarıyla banka kredileri bakiyesi 7,1 milyar TL, para piyasasına borç bakiyesi 26,6 milyar TL olmuştur.

Kurumların döviz cinsi varlıkları 2022 sonunda 2021 yıl sonuna göre dolar bazında %7 azalarak 13,6 milyar TL olmuştur. Aynı dönemde yükümlülükler ise dolar bazında %14 artışla 11 milyar TL'ye çıkmıştır. Döviz cinsinden yükümlülüklerin, müşterilere kısa vadeli borçlar kaleminde yoğunlaştığı görülmektedir.

GELİR TABLOSU

2022 yılında kurumların gelirleri geçen yılın aynı dönemine kıyasla %134 artarak 27,2 milyar TL'ye ulaşmıştır.

2022 yılında aracılık gelirleri, işlem hacimlerindeki artışa bağlı olarak önceki yıla göre %95 artışla 11,3 milyar TL olmuştur. Bu tutarın %55'i ilk yedi kurum tarafından elde edilmiştir.

Tablo 14: Kısa Vadeli Port. Dağ. (milyon TL)

	2021	2022
Repo Mevduat	14,812	26,617
Kamu SGMK	649	3,284
Özel SGMK	901	1,216
Pay Senedi	4,811	20,272
Diğer	1,038	5,746
Toplam	22,210	57,134

Kaynak: TSPB

Yatırım kuruluşlarının toplam özkaynakları, geçmiş yıl kârları, net kardaki yükselişe ve ödenmiş sermayesini artıran kurumlara bağlı olarak 2021 yıl sonuna göre 15,4 milyar TL'lik artışla 2022 sonunda 32,1 milyar TL olmuştur. Bu süre içerisinde biri yeni kurulmuş ikisi yeniden faaliyetine başlamış toplam 29 kurum ödenmiş sermayesini toplam 2 milyar TL artırmıştır. Sektörün ödenmiş sermayesi 2021 sonuna göre %59 artarak 5,6 milyar TL'ye çıkmıştır.

VIOP teminat takas yükümlülüklerini karşılamasından kaynaklı olarak, 2022 yılının üçüncü çeyreğinde özkaynaklarında azalış gözlenen kurumlardan 3'ü son çeyrekte ödenmiş sermayelerini toplam 850 milyon TL artırmıştır.

Ayrıntılı incelendiğinde, pay senedi ve türev işlem komisyonlarında, bu ürünlerdeki işlem hacmi artışına paralel olarak artış görülmüştür. Aracı kurumların vadeli işlem hacmi %76 artarken, türev işlemlerden elde ettikleri gelirlerde %59'luk artış görülmüştür.

Aracı kurumların pay senedi işlem hacminin 2021 yılına kıyasla %138'lik artış gösterdiği ortamda, pay senedi aracılık gelirleri %122 artmıştır. Bu gelirler, brüt aracılık gelirlerinin %87'sini oluşturmuştur.

Tablo 15: Toplam Gelirler (milyon TL)

	2021	2022	Değişim
Aracılık Gelirleri	5,800	11,325	95.3%
Kurum Portföyü Kar/Zararları	1,838	3,420	86.1%
Kurumsal Finansman Gelirleri	792	985	24.4%
Yatırım Fonu Dağıtım ve Varlık Yönetimi Gelirleri	111	197	77.6%
Müşteri Faiz Gelirleri	2,435	6,354	160.9%
Diğer Gelirler	670	4,938	636.6%
Toplam	11,646	27,220	133.7%

Kaynak: TSPB

Pay senedi işlem hacimlerinde görülen konsantrasyon gelirlerine de yansımaktadır. Pay senedi işlem hacminin %36'sını 3 kurum yaratırken, gelirlerin de %30'u 3 kurum tarafından yaratılmaktadır. Kaldıraçlı işlem hacmi bir önceki yıla kıyasla %97 artarken, kaldıraçlı işlemlerden elde edilen komisyonlar %44 ile işlem hacmindeki artışın altında kalmıştır.

Tablo 16: Aracılık Gelirleri (milyon TL)

	2021	2022	Değ.
Pay Senedi	4,409	9,778	121.8%
Türev İşlem	1,058	1,679	58.8%
Kaldıraçlı İşlem	718	1,036	44.4%
SGMK	108	167	55.3%
Yabancı MK	304	416	36.7%
Brüt Gelir	6,596	13,076	98.2%
İadeler	-797	-1,751	119.8%
Net Geliri	5,800	11,325	95.3%

Kaynak: TSPB

Tablo 17: Kurumsal Finansman Gelirleri (milyon TL)

	2021	2022	Değişim
Halka Arz – Tahvil İhraç	661	868	31.4%
Şirket Satın Alma-Birleşme	27	24	-10.4%
Diğer Finansmana Aracılık	40	53	33.2%
Sermaye Artırımı-Temettü Dağıtımı	12	16	33.9%
Diğer Danışmanlık	52	24	-54.9%
Toplam	792	985	24.4%

Kaynak: TSPB

Yeniden Tablo 15'te sunulan toplam gelirlere dönecek olursak, önceki yıla göre 2022 yılında müşterilerin kredi bakiyesindeki artışa paralel olarak 2022 yılında müşterilerden elde edilen faiz gelirleri önceki yıla göre %161 artarak 6,4 milyar TL'ye yükselmiştir.

Aracı kurumlar, portföy yönetim şirketlerince yönetilen yatırım fonlarının satışına aracılık

Tablo 15'te görüldüğü üzere 2022 yılında önceki yıla göre tüm gelir kalemlerinde artış gözlemlenirken, en büyük tutar artışı aracılık gelirlerinde yaşanan 5,5 milyar TL'lik büyümeye olmuştur. Ayrıca, müşteri faiz gelirleri de karşılaştırılan dönemde 3,9 milyar TL büyümüştür.

Sektörün kurumsal finansman gelirleri bir önceki yıla oranla %24 oranında artarak 985 milyon TL olmuştur. Birincil halka arz faaliyetlerinde 2021 yılında görülen canlılık 2022 yılında da devam etmiştir. 2022 yılında, önceki yıla oranla kurumsal finansman faaliyetlerinde görülen artışa bağlı olarak bu gelirlerde de artış gözlemlenmiştir (Tablo 17). Halka arz ve tahvil ihraçlarına aracılık gelirleri %31 artarak 868 milyon TL olmuştur.

hizmeti vermektedir. 2022 yılında 19 kurumun gelir elde ettiği yatırım fonu satışı kaleminde, bir önceki yıla kıyasla elde edilen gelir %106 büyüyerek 134,3 milyon TL'ye çıkmıştır. Bununla beraber 16 kurumun faaliyet gösterdiği varlık yönetiminde ise 63 milyon TL gelir yaratılmıştır. Toplamda, kurumların yatırım fonu dağıtım ve varlık yönetimi

aracılık gelirleri 197 milyon TL olmuştur (Tablo 15).

Saklama, yatırım danışmanlığı gibi diğer komisyon gelirleri ile esas faaliyet gelirlerinin muhasebeleştiği diğer gelirler kalemi karşılaştırılan dönemde %623 artarak 4,8 milyar TL'yi aşmıştır. Bu kalemdaki hızlı artışta bir aracı kurumun kendi portföyündeki girişim

sermayesi yatırım fonunun değer artış kazancı etkili olmuştur.

2022 yılında bir aracı kurumun portföyündeki girişim sermayesi yatırım fonunun değer artışından kaynaklanan gelir diğer gelirler arasında takip edilmekte olup bu kalemin yarısından fazlasını oluşturmaktadır.

Tablo 18: Giderler (milyon TL)

	2021	2022	Değişim
Pazarlama, Satış, Ar-Ge Giderleri	1,242	2,427	95.4%
İşlem Payları	890	1,758	97.5%
Diğer Pazarlama, Satış, Ar-Ge Giderleri	352	669	90.1%
Genel Yönetim Giderleri	3,752	7,384	96.8%
Personel Giderleri	1,982	3,897	96.7%
Amortisman Giderleri	183	274	49.5%
İtfa Payları	21	26	23.0%
Üyelik Aidat, Gider ve Katkı Payları	35	57	63.5%
Komisyon ve Diğer Hizmet Giderleri	92	256	179.3%
Vergi, Resim ve Harç Giderleri	318	795	150.4%
Diğer Genel Yönetim Giderleri	1,123	2,080	85.2%
Toplam	4,995	9,811	96.4%

Kaynak: TSPB

2022 yılında kurumların toplam giderleri ise, önceki yıla kıyasla %96 artarak 9,8 milyar TL olmuştur. Giderlerdeki artışta en büyük etken personel giderleri olup, bunda iş hacmindeki büyümeyle birlikte personel sayısının artmasının ve ücretlerde enflasyon üzerinde artış yapılmasının etkisi olduğu gözlemlenmektedir. Toplam personel gideri incelenen dönemde %97 artarak 3,9 milyar TL'ye yaklaşmıştır.

2022 sonunda 6.771 kişinin istihdam edildiği sektörde çalışan başına düşen aylık ortalama personel gideri önceki yılın aynı dönemine göre %72 olan ortalama enflasyonun üzerinde, %81 artarak 50.202 TL olmuştur.

Sonuç olarak, borsanın artış trendinde olduğu 2022 yılında, aracılık gelirleri ile kredili müşteri gelirlerindeki artışlar ile özellikle kurum portföyüne yapılan işlemlerden elde edilen gelirlerdeki artışların etkisiyle, 2021 yılına kıyasla toplam gelirler (brüt kâr) %133 artarak

27,2 milyar TL olurken, giderler %96 artışla 9,8 milyar TL olarak gerçekleşmiştir (Tablo 19).

Birliğimiz tarafından 2010 yılında yayınlanan Aracı Kurum Finansal Tablo Rehberine göre kurumların finansman gelir/giderlerinde takip etmesi beklenen "kur farkı ve finansal ürünlerin değerlemesine ilişkin" gelir ve giderlerin, bazı kurumlar tarafından diğer faaliyet gelirlerinde muhasebeleştirildiği bilinmektedir. Diğer faaliyet gelirleri kalemi, piyasalardaki hareketlenmenin sonucu olarak artan kur farkı gelirlerinin etkisiyle 2021 yılına göre %75 artarak 3,4 milyar TL'ye yaklaşmıştır.

Bu kalemda yoğunlaşma gözlemlenmekte olup 2022 yılında bir kurumun elde ettiği diğer faaliyet gelirleri, bu kalemdaki toplam tutarın üçte birini oluşturmaktadır. 3,9 milyar TL'yi bulan diğer faaliyet giderlerinde de benzer şekilde söz konusu kurumların kur farkı giderlerinin etkisi yüksektir.

Tablo 19: Özet Gelir Tablosu (milyon TL)

	2021	2022	Değişim
Satış Gelirleri (Net)	646,301	811,189	25.5%
Satışların Maliyeti	-634,655	-783,969	23.5%
Brüt Kâr/Zarar	11,646	27,220	133.7%
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	-1,239	-2,426	95.8%
Genel Yönetim Giderleri	-3,752	-7,384	96.8%
Araştırma ve Geliştirme Giderleri	-3.4	-1.6	-52.5%
Diğer Faaliyet Gelirleri	1,922	3,362	74.9%
Diğer Faaliyet Giderleri	-1,596	-3,886	143.5%
Faaliyet Kârı/Zararı	6,977	16,885	142.0%
Yatırım Faaliyetlerinden Gelirler	6	12	103.6%
Yatırım Faaliyetlerinden Giderler	-0.1	-0.1	51.5%
İştirak Kâr/Zararlarından Paylar	47	85	78.8%
Finansman Gideri Öncesi Faaliyet Kâr/Zarar	7,031	16,981	141.5%
Finansman Gelirleri	3,661	6,095	66.5%
Finansman Giderleri	-3,075	-5,306	72.6%
Vergi Öncesi Kâr/Zarar	7,617	17,771	133.3%
Vergi Gelir/Gideri	-1,842	-3,306	79.5%
Dönem Vergi Gelir/Gideri	-1,903	-3,069	61.3%
Ertelenmiş Vergi Gelir/Gideri	61	-236	-486.7%
Dönem Kârı/Zararı	5,775	14,465	150.5%

Kaynak: TSPB

Bu şekilde, 2022 yılında faaliyet kârı bir önceki yıla göre %142 yükselerek 16,9 milyar TL'ye çıkmıştır. Kurumların finansal yatırımlarına ilişkin net faiz gelirleri/giderleri, kur farkı gelirleri, temettü gibi finansal gelirleri/giderlerinin yer aldığı net finansman gelirleri, aynı dönemde 203 milyon TL'lik artışla 790 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Sonuç itibarıyla, verisi derlenen kurumların net dönem kârı bir önceki yıla göre 2022 yılında %150 artışla 14,5 milyar TL olmuştur.

İncelenen 64 aracı kurum ve 1 yatırım bankasından 55'i bu dönemde kâr etmiştir. 2022 yılında en çok kâr eden kurum İş Yatırım (4,1 milyar TL) olurken en yüksek kâr elde eden ilk 4 kurum (İş Yatırım, Garanti Yatırım, Ak Yatırım, Yapı Kredi Yatırım) ise sektör kârının yarısından fazlasını oluşturmuştur. Önceki çeyreğe kıyasla zarar eden kurum sayısındaki artış, Eylül ayında piyasalarda meydana gelen oynaklıktan kaynaklandığı dikkat çekmektedir.

Tablo 20'de net kârın brüt kâra bölünmesiyle hesaplanan kârlılık oranı 2022 yılında bir önceki yıla göre 3,5 puan artarak %53,1 olmuştur. Diğer taraftan özsermaye kârlılık oranı önceki yıla oranla 23,7 puan artarak %65 oranında gerçekleşmiştir. Artışta, özsermayedeki artışın kardaki artışın gerisinde kalması etkili olmuştur.

Tablo 20: Net Dönem Kâr/Zarar		
	2021	2022
Kurum Sayısı	61	64
Kâr Eden Kurum	58	55
Zarar Eden Kurum	3	9
Net Kâr	5,775	14,465
Toplam Kâr (milyon TL)	5,790	14,619
Toplam Zarar (mn. TL)	-15	-154
Net Kâr/Brüt Kâr*	49.6%	53.1%
Özsermaye Kârlılık*	41.3%	65.0%

Kaynak: TSPB

*12 aylık hesaplanmıştır